

11. Wielhorski W. Ziemie ukraiinne Rzeczypospolitej. Zarys dziejów / W. Wielhorski // Pamiętnik Kijowski. – London : Drukarna Polska «hornsey Printers Co. Ltd», 1959. – P. 7–95.
12. Kocherhin I. O. Dvorianstvo poreformenoj doby: osoblyvosti transformatsii (na prykladi Katerynoslavskoi hubernii) / I. O. Kocherhin // Ukrainskyi istorychnyi zhurnal. – 2012. – Vypusk 6 (507). – P. 74–84.
13. Donik O. M. Sotsiokulturnyi vymir pidpriemnytstva v Ukraini u druhii polovyni XIX – na pochatku XX stolittia / O. M. Donik // Problemy istorii Ukrainy XIX – pochatku XX st. K. : Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2003, № 6. – P. 49–55.
14. Kostomarov N. Y. Ystorycheskye proyzvedenyia. Avtobyohrafiia / N. Y. Kostomarov. – K. : Yzd-vo pry Kyev. un-te, 1990. – 736 p.
15. Khropko P. P. Anatolii Svydnytskyi / P. P. Khropko // Anatolii Svydnytskyi. Roman. Opovidannia. Narysy. – K. : Naukova dumka, 1985. – P. 5–26.

УДК 37.016:78

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ НА ШЛЯХУ ДО ЄДИНОГО СВІТОВОГО МУЗИЧНОГО ПРОСТОРУ

Мудролюбова І.О., аспірант

*Національний педагогічний університет ім. М.П.Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, м. Київ, Україна*

sign_irina@ukr.net

У статті розкриваються погляди українських педагогів, науковців, музикантів на інтеграційні процеси української освіти в єдиний світовий простір, умови, переваги, перспективи цих процесів. Автором систематизовано педагогічний досвід та зроблено аналіз літературних джерел з цього питання.

Автор звертає увагу на проблему подолання мовного бар'єру в процесі інтегрування вітчизняних музикантів у світовий професійний, науковий та освітній простір. У статті акцентовано увагу на важливості засвоєння наукової понятійно-термінологічної системи не лише рідною, а й іноземними мовами. Автор пропонує свій варіант вирішення цієї проблеми, апробований ним на практиці при викладанні предмету сольфеджіо в дитячій музичній школі.

Ключові слова: музична освіта України, світова інтеграція, Болонський процес, навчання, викладання англійською мовою, музичні терміни.

СОВРЕМЕННЫЕ РЕАЛИИ УКРАИНСКОГО МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ПУТИ К ЕДИНОМУ МИРОВОМУ ПРОСТРАНСТВУ

Мудролюбова И.А.

*Национальный педагогический университет им. М.П. Драгоманова,
ул. Пирогова, 9, г. Киев, Украина*

sign_irina@ukr.net

В статье раскрываются взгляды украинских педагогов, ученых, музыкантов на интеграционные процессы украинского образования в единое мировое пространство, условия, преимущества, перспективы этих процессов. Автором систематизирован педагогический опыт и сделан анализ литературных источников по этому вопросу.

Автор обращает внимание на проблему преодоления языкового барьера в процессе интегрирования отечественных музыкантов в мировое профессиональное, научное и образовательное пространство. В статье акцентировано внимание на важности освоения научной понятийно-терминологической системы не только на родном, но и на иностранных языках. Автор предлагает свой вариант решения этой проблемы, апробированный им на практике при преподавании предмета сольфеджио в детской музыкальной школе.

Ключевые слова: музыкальное образование Украины, мировая интеграция, Болонский процесс, обучение, преподавание на английском языке, музыкальные термины.

MODERN REALITIES OF UKRAINIAN MUSIC EDUCATION ON THE WAY TO THE SINGLE WORLD MUSIC SPACE

Mudroliubova Iryna

National pedagogical dragomanov university, Pirogova str., 9, Kiev, Ukraine.

sign_irina@ukr.net

In the article the views of Ukrainian educators, scientists, musicians on the integration processes of Ukrainian education into a single space were revealed. The author clarified the conditions, benefits and prospects of these processes. The author systematized pedagogical experience of domestic scientists such as V. Andrushchenko, O. Uvarkina, V. Rozghok, A. Antoniuk, S. Nikolaenko, V. Cherkasov, V. Kremen, who have made a significant contribution to the integration of Ukraine into the European education and world educational space and T. Reyzenkind, O. Rostov, L. Masol, O. Oleksyuk, G. Padalka, O. Shchelokova who studied art education modernization in the context of European requirements. The author have been analyzed the literature on the subject.

The author draws attention to the problem of overcoming the language barrier in the process of integration of local musicians into the world professional, scientific and educational space. Knowledge of foreign languages increases the possibility of future growth in the professional career of professionals and successful employment in the global music market.

In the article attention is focused on the importance of mastering of scientific concepts and terminology system not only in native, but also in foreign languages for communication on a professional level, exchange of experience and cooperation.

The author preferred English as the most popular and most widespread language in the world. The author justifies the necessity to start studying special terminology in English for professional purposes in the early stages of learning of music art – in specialized music schools and suggests the benefits of such early study. The author offers a solution to this problem, approbated in practice while teaching the subject solfeggio in children's music school.

Key words: Ukrainian musical education, world integration, Bologna process, education, teaching in English, musical terms.

Постановка проблеми. XXI століття ознаменувалося прагненням усіх країн об'єднатися для створення глобальної стратегії освіти людини. Розумінням, що сучасна шкільна й вища освіти повинні стати міжнародною з набуттям рис полікультурної освіти, яка б враховувала позиції та здобутки різних націй, країн.

Перший крок на шляху до єдиного світового освітнього простору Україна зробила 19 травня 2005 року в норвезькому місті Берген на Конференції міністрів країн Європи, коли приєдналася до Болонського процесу, зобов'язавшись внести відповідні зміни в національну систему освіти та приєднатися до роботи над визначенням пріоритетів у процесі створення єдиного європейського простору вищої освіти. Мета такого кроку – зблизити й гармонізувати освітні системи країн Європи, створити єдиний європейський простір вищої освіти, зокрема, усунути перепони на шляху до поширення мобільності студентів, викладачів, дослідників.

На сучасному етапі для інтегрування у світовий мистецький, науковий та освітній простір обов'язковою умовою є подолання мовного бар'єру, володіння спеціальною професійною термінологією не тільки рідною мовою, а й іноземною, якою володіє більшість музикантів світу і яка дає змогу плідної співпраці.

На цьому етапі на науковому та законотворчому рівнях багато уваги приділяється питанню модернізації саме вищої освіти, оминаючи важливе питання початкової та середньої школи. Розвиток сучасної системи музичної освіти потребує оновлення змісту навчання не тільки у вищій школі, а і на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні вчені В. Андрущенко, О. Уваркіна, В. Рожок, О. Антонюк, С. Ніколаєнко, В. Черкасов, В. Кремень зробили значний внесок у розвиток питання інтеграції освіти України до європейського та світового освітнього простору, визначили роль освіти в розвитку партнерства України з іншими державами. Модернізацію мистецької освіти в контексті європейських вимог досліджують Т. Рейзенкінд, О. Ростовський, Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Щолокова.

В. Андрущенко, визначаючи об'єктивні передумови розвитку Болонського процесу, а також необхідність активної участі в ньому української системи вищої освіти, зазначає, що «цей рух обумовлений реальними змінами, які відбуваються на теренах Європи і світу: проблемами глобалізації, становлення інформаційного суспільства, посиленням міграційних процесів, мобільності ринку праці, обміну між культурами, а головне – об'єктивно сформованою потребою навчитися «жити разом», зберігаючи при цьому власні етнічні, культурні, релігійні та інші розмаїтості, одночасно розуміючи і поважаючи один одного» [2, с. 12].

Як відзначає О. Уваркіна, освіта в сучасному світі у своєму системному вимірі не може існувати поза процесами постійної модернізації і трансформації, адже саме освітнє середовище є провідником ключових соціальних змін, які динамічно відбуваються в рамках інформаційної цивілізації, що постійно прагне до цивілізації знання і гуманізму [5, с. 12].

Однією з умов інтеграції до європейського освітнього простору, на думку В. Черкасова, є лінгвізація освітнього процесу, оволодіння необхідною кількістю для спілкування й навчання в зарубіжних мистецьких і культурно-освітніх навчальних закладах іноземних мов. Стажування й навчання за кордоном передбачає фундаментальну психолого-педагогічну та фахову підготовку студентів, широку ерудицію в науково-предметній галузі, нестандартне мислення, креативність, володіння інноваційною тактикою й стратегією, методами розв'язання творчих завдань [6, с. 5].

Відомо, що кожне музикознавче поняття (термін) є сконденсованою інформацією, у якій узагальнено досвід виконавської, педагогічної, методичної практики, а також здійснено її теоретичне обґрунтування. Саме тому опанування виконавського мистецтва паралельно із засвоєнням наукової понятійно-термінологічної системи дозволить активізувати розвиток професійного інтелекту виконавця і створити міцну методологічну основу навчального процесу в музичній освіті загалом. Засвоєння цієї термінології в курсі фахової методики з кожної спеціальності (інструментальної, ансамблевої, вокально-хорової, диригентської) сприятиме інтелектуалізації музично-виконавського інтерпретаторського мислення [3, с. 63].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Наявний досвід вимагає додаткового аналізу процесів інтеграції української освіти в єдиний світовий освітній музичний простір і аналізу проблем, які виникають при цьому і суттєво впливають на творчо-виконавську підготовку майбутніх музикантів-виконавців, починаючи з першої ланки спеціалізованої музичної освіти.

Формулювання цілей. Мета статті – звернути увагу на проблему подолання мовного бар'єру в процесі інтегрування вітчизняних музикантів у світовий професійний, науковий та освітній простір, важливість знання спеціальної термінології іноземною мовою для спілкування на фаховому рівні, обміну досвідом, співпраці, підвищення професійного рівня, зокрема на початкових етапах навчання музичному мистецтву.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі в Європі та світі найпопулярнішою і найпоширенішою міжнародною мовою є англійська. Ще з початку ХХ сторіччя вона залишає за собою такий статус. Сьогодні у світі існує приблизно 1,5 млрд. людей, що говорять англійською мовою. Вона є рідною мовою для 500 млн. людей у 12 країнах світу. У 90 країнах світу це або друга мова, або широко вивчається [1].

В Україні теж найпоширенішою іноземною мовою, яка вивчається в навчальних закладах освіти усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів, залишається англійська. Її вивчають з 1 класу в загальноосвітніх закладах. Але іноземну мову за професійним спрямуванням введено до навчання лише на рівні професійно-технічної та вищої освіти. Такий підхід обґрунтовано тим, що профорієнтація відбувається тільки в старших класах, тому немає необхідності вивчати спеціальну термінологію іноземною мовою за професійним спрямуванням у загальноосвітній школі.

Наразі у вищих та професійно-технічних навчальних закладах мистецького спрямування введено дисципліну «іноземна мова за професійним спрямуванням». Тепер для вступу в магістратуру введено іспит з іноземної мови за професійним спрямуванням, чим підкреслено важливість здобуття знань з іноземної мови для повноцінного становлення фахівця, зокрема мистецького спрямування.

Лінгвізація освітнього простору вимагає збалансованості навчальних планів, збільшення годин на вивчення іноземних мов. У зв'язку з цим потребує вдосконалення програма з «Іноземної мови», у якій врахована специфіка музичної діяльності й професійно-педагогічної спрямованості майбутніх фахівців. Студенти мають володіти всіма видами мовної діяльності (говоріння, розуміння на слух, читання, писемна мова). Оволодіння новою системою комунікацій можливе в процесі використання сучасних педагогічних технологій, досконалої системи вправ, формування вмінь і навичок усної практики, індивідуалізації і диференціації навчання, збільшення обсягу матеріалу з лексики та граматики [6, с. 6].

Система музичної освіти, сформована у нашій країні, є загальновідомою й визнаною в усьому світі. Йдеться передусім про безперервність музичного навчання, про своєрідну тріаду (спеціальна музична школа – музичне училище – ВНЗ), у якій вища музична освіта є школою формування виконавського й науково-дослідного професіоналізму [4, с. 6].

Але вивчення іноземної мови професійного напрямлення для музикантів більш доцільно розпочинати якомога раніше. У нашій педагогічній практиці в експериментальному класі протягом п'яти років на уроках сольфеджіо даємо учням музичну термінологію та поняття, музичні звороти, музичні вирази англійською мовою. Це займає невеликий проміжок часу, не більше 2-3 хвилин уроку, не заважає основному викладенню матеріалу, а тільки сприяє його закріпленню. Діти звикають до цих виразів і добре сприймають їх на слух.

Вивчення музичної термінології англійською мовою не торкається навчального процесу загальноосвітніх шкіл, бо початкова музична освіта входить до системи позашкільної освіти і здобувається лише окремими учнями загальноосвітніх закладів. Вона становить інтерес лише для майбутніх музикантів, тому доцільна в спеціалізованих музичних школах саме на уроках сольфеджіо.

Окрім того, вивчення англійською мовою музичної термінології, починаючи з перших класів музичної школи, закладає основи знання іноземної мови за професійним спрямуванням та полегшує її вивчення в професійно-технічних та вищих закладах освіти, розвантажуючи учнів в обсязі та інтенсивності навчання в майбутньому.

Поступовість та великий проміжок часу навчання підвищує якість знань іноземної мови за професійним спрямуванням та полегшує подальше практичне їх використання в середовищі музикантів, зокрема за кордоном.

Раннє вивчення англійською мовою музичної термінології надає багато переваг. По-перше, це дасть змогу ще на першому етапі музичної освіти брати уроки в іноземних вчителів, також брати участь у популярних за кордоном майстер-класах відомих виконавців, на яких вони діляться власним сценічним досвідом, секретами виконавської техніки, прийомами, характерними для виконання творів певних композиторів чи епох, аналізом найбільш складних в емоційному та технічному плані уривків творів чи композицій загалом.

По-друге, у зв'язку з сучасними можливостями, які включають інтерактивні та медіа технології, молодь має змогу здобувати знання, вміння та навички, підіймати свій професійний рівень за допомогою інноваційних методів навчання, таких, як дистанційна освіта або курси відео-уроків в Інтернет-мережі. Наприклад, дуже цікавими і корисними є відео-уроки від піаністки, викладача школи музики у Манхеттені Лізи Юї з практичними порадами, як виконувати сонати Л. Бетховена.

По-третє, знання іноземної мови дає можливість вивчати здобутки сучасних наукових досліджень у галузі музичного виконавства, долучатися до наукової інформації, дисертаційних робіт із музичного виконавства, залучати висновки і рекомендації до навчального процесу з підготовки виконавців [3, с. 63].

По-четверте, мовна фахова підготовка дасть змогу приєднання вітчизняної музично-педагогічної освіти до Європейської мережі дослідницьких програм, участі обдарованих студентів у спільних міжнародних проектах, фестивалях, конкурсах й олімпіадах [6, с. 4].

Висновки з дослідження та перспективи. Фундамент майстерності майбутніх музикантів закладається в початкових мистецьких навчальних закладах. Засвоєння наукової понятійно-термінологічної системи є трампліном для активізації розвитку професійного інтелекту виконавця і закладає основу навчального процесу в музичній освіті загалом. Практика показує, що вивчення іноземної мови професійного напрямлення для музикантів більш доцільно розпочинати з перших класів музичної школи, а саме на уроках сольфеджіо. При вивченні нового матеріалу, подання терміну англійською мовою забирає не більше 2-3 хвилин, при цьому активізує увагу і зацікавленість учнів до матеріалу і до предмету. Окрім цього, вивчення музичних термінів і понять англійською мовою показує учням перспективу інтеграції в міжнародний освітній простір, перспективу професійної кар'єри в майбутньому.

Володіння іноземними мовами надає можливість створення міжнародного науково-творчого та культурно-освітнього партнерства як серед студентів і викладачів, так і на більш ранніх етапах навчання, тобто дає можливість підвищення рівня професійних знань, умінь та навичок учням музичних шкіл. Прагнення до мобільності в міжнародному обміні фахівцями з музики: музикантами, викладачами, науковцями – пов'язується з прикладним підходом до завдань мистецької освіти. Адже в Європі та США критерієм залучення до посади переважно залишається рівень професійної майстерності фахівця, а не диплом. Закінчуючи музичне училище, учні середнього щабля є вже зрілими музикантами, яких запрошують працювати в оркестри і концертні організації не тільки України, а й Європи та США, чи викладати в першій ланці музичної освіти – дитячих музичних школах. Знання іноземних мов збільшує можливість зростання професійної кар'єри майбутніх фахівців та вдалого працевлаштування на світовому музичному ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Английский как универсальный международный язык. [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу : http://miresperanto.com/pri_angla/angla_kiel_universala.htm.
2. Андрущенко В.П. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу) / Віктор Андрущенко // Вища освіта України : теоретичний та науково методичний часопис. – 2001. – №1. – С. 11 – 17.
3. Давидов М. А. Наукова термінологія в музичній педагогіці / М.А. Давидов // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : Науковий журнал / Міністерство культури і туризму України, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського / Гол. ред. В. І. Рожок. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2009. – № 1 (2). – С. 63–82.
4. Рожок В. І. Музична освіта в Україні на межі століть: реалії, проблеми та перспективи / В. І. Рожок // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : Науковий журнал / Міністерство культури і туризму України, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського / Гол. ред. В. І. Рожок. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2009. – № 1 (2). – С. 3-15.
5. Уваркіна О.В. Українська освіта на шляху до єдиного європейського освітнього простору / О. Уваркіна // Дир. шк., ліцею, гімназії. – 2012. – № 3. – С. 12-17.

6. Черкасов В.Ф. Музично-педагогічна освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору [Текст] / В. Ф. Черкасов // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 10 (15). – С. 3-8.

REFERENCES

1. Anhlyyskyu kak unyversal'niy mezhdunarodniy yazyk. [Elektronnyy resurs]. – 2015. – Rezhym dostupu do resursu: http://miresperanto.com/pri_angla_angla_kiel_universalaha.htm.
2. Andrushchenko V.P. Osnovni tendentsiyi rozvytku vyshchoyi osvity Ukrayiny na rubezhi stolit' (Sproba prohnostychnoho analizu) / Viktor Andrushchenko // Vyscha osvita Ukrayiny : teoretychnyy ta naukovy metodychnyy chasopys. – 2001. – № 1. – PP. 11 – 17.
3. Davydov M. A. Naukova terminolohiya v muzychniy pedahohitsi [Tekst] / M.A. Davydov // Chasopys Natsional'noyi muzychnoyi akademiyi Ukrayiny imeni P. I. Chaykovs'koho: Naukovyy zhurnal / Ministerstvo kul'tury i turyzmu Ukrayiny, Natsional'na muzychna akademiya Ukrayiny imeni P. I. Chaykovskoho / Hol. red. V. I. Rozhok. – K.: NMAU im. P. I. Chaykovs'koho, 2009. – № 1 (2). – PP. 63–82.
4. Rozhok V. I. Muzychna osvita v Ukrayini na mezhi stolit': realiyi, problemy ta perspektyvy [Tekst] / V. I. Rozhok // Chasopys Natsional'noyi muzychnoyi akademiyi Ukrayiny imeni P. I. Chaykovs'koho: Naukovyy zhurnal / Ministerstvo kul'tury i turyzmu Ukrayiny, Natsional'na muzychna akademiya Ukrayiny imeni P. I. Chaykovskoho / Hol. red. V. I. Rozhok. – K.: NMAU im. P. I. Chaykovs'koho, 2009. – № 1 (2). – PP. 3-15.
5. Uvarkina O.V. Ukrayins'ka osvita na shlyakhu do yedynoho yevropeys'koho osvith'noho prostoru / O. Uvarkina // Dyr. shk., litseyu, himnaziyi. – 2012. – № 3. – PP. 12-17.
6. Cherkasov V.F. Muzychno-pedahohichna osvita Ukrayiny v konteksti intehratsiyi do yevropeys'koho osvith'noho prostoru [Tekst] / V. F. Cherkasov // Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seriya 14: Teoriya i metodyka mystets'koyi osvity : sbornyk / M-vo osvity i nauky Ukrayiny, Nats. ped. un-t im. M.P. Drahomanova. – K.: Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2010. – Volume 10 (15). – PP. 3-8.

УДК 371.4 Косенко:316.42

ЕВОЛЮЦІЯ ЖАНРІВ ФОРТЕПІАННОЇ МУЗИКИ В. КОСЕНКА

Свірідовська Л.М., к. мистецтвозн-ва, доцент

*Миколаївський національний університет ім. В.О.Сухомлинського,
вул. Нікольська, 24, м. Миколаїв, Україна*

victorsoloviov@gmail.com

У статті аналізуються стилістико-формотворчі особливості фортепіанної музики В. Косенка. У цьому контексті досліджуються насамперед колоритна й емоційно наснажена гармонічна мова, активний характеристичний ритм, широка палітра динамічних фарб його творів. Формування особливостей жанрово-стилістичного оновлення фортепіанної музики В.Косенка стали, з одного боку, засвоєння загальних закономірностей європейських мистецьких тенденцій, з іншого – суто національні особливості, які знайшли своє втілення в його творах, урізноманітнення способів та форм композиторського мислення.

Ключові слова: стиль, жанр, ритм, гармонія, динаміка, музична мова, фактура.